

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Dīzeļdegviela ar samazinātu akcīzes nodokli 2
- Mobilā zivju virtuve dodas ēdināt pasākumu dalībniekus 3
- Piekrastes zvejniecības pērlis meklējot – Jūrmalciems 4
- Roņu nodarīto postījumu kompensēšana 8
- Bezkontakta pirkšana un pārdošana Slovēnijā 8

JŪRMALCIEMS

*Lai būtu vasara vai ziema,
Draugs, nāc man līdz uz Jūrmalciemu.
Un tu jau neņemsi par ļaunu,
Ja es Tev rādīšu ko jaunu.*
/ Mikēlis Fišers /

4.-7. lpp.

AKVAKULTŪRA

ZINĀTNIKI IZSTRĀDĀ BEZPILOTA TEHNOLOĢIJĀS BALSTĪTU ZIVJĒDĀJU ATBAIDĪŠANAS SISTĒMU

Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Mākslīgā intelekta un sistēmu inženierijas katedras (MISIK) pētnieki sadarbībā ar Latvijas Vēžu un zivju audzētāju asociāciju īsteno Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda līdzfinansētu projektu “Bezpilota tehnoloģijās balstītas zivjēdāju atbaidīšanas sistēmas ekonomiskā pamatojuma pielietojuma efektivitātes pētījums”.

Projekta aktivitātes uzsāktas 2021. gada aprīlī. Par projekta aktualitāti un nepieciešamību liecina pastāvošā problēma akvakultūras saimniecībās saistībā ar lieliem zivju zudumiem, kas rodas no zivjēdāju putnu un dzīvnieku uzbrukumiem. Tie mērāmi 20–60%, dažkārt pat 100% apmērā no zivju dīķos ielaisto zivju apjoma. Attiecīgi arī dīķsaimniecību rentabilitāte un konkurētspēja ir zema. Vislielākos zaudējumus nodara zivjēdāji putni, kas no dīķiem

izēd gan zivīm paredzēto barību, gan pašas zivis. Īpaši liela uzmanība ir jāpievērš zivjēdāju putnu, kā arī dzīvnieku nodarītajiem zaudējumiem zivju mazuļu dīķos, jo šis ir arī viens no neaizsargātajiem un svarīgākajiem audzēšanas posmiem produkcijas ieguvē.

Līdz šim izmantotās metodes

Prakse pierādījusi, ka līdz šim izmantotās zivjēdāju putnu un dzīvnieku aizbaidīšanas metodes Eiropā/Latvijā nav pietiekami efektīvas un katrai no tām ir būtiski trūkumi, turklāt daļa no tām saistīta ar lielām izmaksām. Minot dažas no šobrīd izmantotajām tradicionālajām aizbaidīšanas metodēm, varam pārliecināties par to trūkumiem.

Tradicionāli metodes, kas ir noderīgas zivju dīķu aizsardzībai pret putnu uzbrukumiem, savukārt nepasargā no zivjēdājdzīvniekiem. Piemēram, ap dīķa teritoriju zemu

novilkts elektriskais gans var palīdzēt cīnīties ar dzīvnieku iekļūšanu saimniecībā, bet pret lidojošo putnu uzbrukumiem nepasargā. Lai iekārtu varētu uzbūvēt, nepieciešama ļoti līdzena krasta līnija. Pie dīķiem nepieciešams arī elektrības pieslēgums, zemējums.

Aizsargtīkls ir efektīvs līdzeklis salīdzinoši nelielām dīķu platībām, pasargā no plēsēju putniem. Tikla montāža atmaksājas, zivis audzējot pēc iespējas lielā blīvumā. Tomēr Latvijā zivju nozvejas blīvums ir ierobežots ar 600 kg/ha (Ministru kabineta noteikumi Nr. 692). Aizsargtīkla galvenie trūkumi: salīdzinoši dārga montāža, nepieciešams nozīmīgs darbspēka ieguldījums (mazākas saimniecības to nevar atļauties), darbietilpīga tīkla uzraudzība (spriegošana), nepasargā pret zivjēdāju dzīvniekiem. Arī no ētikas viedokļa tas nav labs risinājums, jo, ja putni ieķeras tīklos, tie mirst, ja netiek savlaicīgi atbrīvoti. ▶ 2. lpp.

Notiek dronu izmēģinājumi

◀ 1. lpp.

Vēl kā aizbaidēšanas tehnoloģija tiek pielietoti gāzes lielgabali. To uzstādīšana ir viegla, nepieciešamas salīdzinoši nelielas sākotnējās investīcijas, kā arī iekārtu var viegli pārvietot saimniecības teritorijā no vienas vietas uz citu. Taču šīs aizbaidīšanas metodes trūkums – tā ir skaļa un nav lietojama apdzīvotu vietu tuvumā. Pie šāvieniem putni ātri pierod un turpina baroties.

Tirgū atrodamas arī lāzera atbaidīšanas iekārtas, bet Latvijā nav ziņu par to darbības efektivitāti.

Reizēm tiek pielietoti tādi putnu aizbaidīšanas līdzekļi kā atstarojošas lentas, lidojošie pūķi vanaga izskatā, digitālās ierīces dažādu trauksmes skaņu atskaņošanai. Lēti risinājumi, taču galvenokārt noderīgi mazās piemājas saimniecībās. Lielākā daļa no pieejamiem līdzekļiem dod īslaicīgu efektu, jo zivjēdājputni pierod pie skaņas vai saprot, ka bīstamība nepastāv.

Izstrādā bezpilota gaisa kuģi – dronu

RTU MISIK zinātnieki vēlas izstrādāt inovatīvi aprīkotu bezpilota gaisa kuģi – dronu, kas būtu pielietojams zivsaimniecību apsekošanā un zivjēdāju biedēšanā. Izstrādes procesā plānots no-

vērst esošo risinājumu nepilnības. Vispārējo iekārtas funkcionalitāti plānots testēt dažādās dīksaimniecībās. Galvenā paredzamā funkcionalitāte: (1) reaģēt uz putnu klātbūtni – biedēt; (2) ikdienišķa manuāla uzraudzība – attālināti (lidojošas kameras funkcionalitāte); (3) iekārtas darbības diapazons, kas nepārsniedz tiešas redzamības attālumu no pilota atrašanās vietas.

Paredzams, ka bezpilota tehnoloģijās balstīta zivjēdāju atbaidīšanas sistēma varētu nodrošināt šādus galvenos ieguvumus:

- Identificēt zivjēdāju klātbūtni un mazināt to aktivitāti ar dažādām atbaidīšanas metodēm, lai tie retāk vai vispār pārstatu apmeklēt apsekojamās teritorijas;
 - Mazināt problēmas ar darbaspēka trūkumu, jo saimniecības apsekošanu paredzēts veikt automātiski, veicot patruļas pēc noteikta grafika vai, pārslēdzoties manuālā režīmā, drons izmantojams jebkurā nepieciešamā brīdī;
 - Mazināt zivju zudumus dīksaimniecībās, tādējādi paaugstinot produktivitātes rādītājus;
 - Samazināt ietekmi uz vidi (tostarp CO₂ izmešu samazinājums), jo saimniecības apsekošanai nav nepieciešams autotransports vai tas tiks lietots mazāk.
- Svarīgi, ka atšķirībā no pieejamām

sistēmām bezpilota tehnoloģijās balstīta zivjēdāju atbaidīšanas sistēma funkcijas veiks no gaisa un pārvietosies pa saimniecības teritoriju. Šis faktors ir nozīmīgs, jo ilgtermiņā putni un dzīvnieki pierod pie atbaidīšanas līdzekļu atrašanās vietas, ietur drošu distanci un turpina baroties ūdens tilpēs.

Izstrādes tehniskais risinājums būs balstīts uz pamatfunkciju biedēt zivjēdājus. Tehnoloģija paredz, ka lidaparāts tiek pacelts virs vēlamās vietas un, izmantojot atbaidīšanas ierīci (plēsēju skaņas, gaismas efektus, skaļus trokšņus vai, vienkārši provocējot ar lidaparāta klātbūtni), aizbaida putnus. Būtiska inovatīvās iekārtas priekšrocība būs vizuālā kontakta nodrošinājums visā saimniecības teritorijā. Sistēmas vadība būs iespējama no jebkuras sistēmu atbalstošas mobilās viedierīces. Jaunās sistēmas priekšrocība būs arī vizuālā materiāla ierakstīšana, kas ļaus, piemēram, identificēt maluzvejniekus u.c.

Projekts turpināsies līdz 2022. gada martam. Paredzams, ka projekta īstenošanas rezultātā tiks iegūts ekonomiskais pamatojums tehniskas automatizācijas sistēmas izstrādei, kas uzstādāma pie dažādās konfigurācijas zivjraudzētāvām. Rezultātā var tikt radīts inovatīvs zivsaimniecības uzraudzības paņēmieni, kas pieejams visām Latvijas zivsaimniecībām. **ZI**

Projekts “Bezpilota tehnoloģijās balstītas zivjēdāju atbaidīšanas sistēmas ekonomiskā pamatojuma pielietojuma efektivitātes pētījums” (projekta Nr. 20-00-F02201-000005) tiek īstenots ar Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda līdzfinansējumu. Projekta īstenošanu atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Jānis Baltačs, Latvijas Vēžu un zivju audzētāju asociācija

INFORMĀCIJA

DĪZEĻDEGVIELA AR SAMAZINĀTU AKCĪZES NODOKLI

Tiesības iegādāties dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokli tiek piešķirtas komercvejniekiem, kuri marķētu dīzeļdegvielu izmanto kuģu zvejai iekšējos vai jūras piekrastes ūdeņos un ir saņēmuši atļauju (licenci) komercdarbībai zvejniecībā un noslēguši rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgumu, kā arī kārtējā gada rūpnieciskās zvejas tiesību nomas

līguma protokolu ar vietējo pašvaldību par zveju Baltijas jūras, Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos vai iekšējos ūdeņos.

2021. gadā tika iesniegti 10 pieteikumi, LAD apstiprinājis astoņus pieteikumus (diviem zvejniekiem ir pieņemti apjomi arī iekšējo ūdeņu zvejai). Piekrastes zvejai piešķirti 25 020 litri, iekšējo ūdeņu zvejai – 4200 litri.

Pieteikumu skaits vēl joprojām ir

mazs, pat mazāks nekā 2020. gadā. Galvenais iemesls ir tas, ka piekrastes zvejā ļoti maz ir palicis dīzeļdzinēju, lielākoties visi ir benzīna, kam atbalsts netiek piešķirts. Paši zvejnieki saka, tad atbalsatāma un piešķirama dīzeļdegviela arī traktoriem, kas tiek izmantoti laivu nogādāšanai un arī zivju pārvadāšanai. **ZI**

Informāciju apkopoja Kristaps Gramanis, Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkla Sekretariāta projektu vadītājs

ZIVJU PĀRSTRĀDE

MOBILĀ ZIVJU VIRTUVE DODAS ĒDINĀT PASĀKUMU DALĪBNIKUS

Armands Belasiks un viņa mobilā virtuve darbībā

Kad kārtējo reizi tikos ar Salacgrīvas aktīvākajiem zivsaimniekiem un vaicāju par jauniem notikumiem šajā pusē, atbildē uzzināju, ka salacgrīvietis Armands Belasiks, kurš jau zināms “Zivju Lapa” lasītājiem ar saviem inovatīvajiem projektiem, arī šogad ar Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) atbalstu īstenojis projektu par pārvietošanas zivju virtuves izveidošanu.

Par projektu

Armanda uzņēmumam attīstoties un uzsākot kūpināto un cepto zivju tirdzniecību Vietējās rīcības grupas (VRG) un citu Latvijas reģionu dažādos pasākumos, viņš saskārās ar grūtībām iekārtu – grilu, ledusskapju, galdu un zupas katlu – pārvietošanā un uzstādīšanā. Rezultātā radās ideja par mobilās zivju pārstrādes virtuves iegādi un aprīkošanu, kas atvieglotu darbu un būtu arī inovatīvs projekts, jo šāda tipa mobilās pārstrādes virtuves VRG darbības reģionā nebija. Pagājušajā gadā projekta pieteikums tika iesniegts EJZF atbalstam rīcībā “Zivsaimniecības uzņēmumu attīstība, uzņēmējdarbības dažādošana un sezonālā mazināšana” ar nosaukumu “Mobilās zivju pārstrādes virtuves iegāde un aprīkošana”. Projektā tika plānots pielāgot piekabi, lai ar tās palīdzību būtu iespējams pārvietot iekārtas un tajā kūpināt, grilēt, cept zivis, vārīt zivju zupu, kā arī piedāvāt šo produkciju patērētājiem, ievērojot noteiktās PVD normas. Mobilo virtuvi tika plānots aprīkot ar ledusskapi svaigajai produkcijai un nojumi. Rezultātā saimnieciskās darbības uzlabošanas nolūkos tika plā-

nots palielināt produkcijas apjomu, kā arī radīt jaunu darba vietu ar pienācīgiem darba apstākļiem.

Tapšanas process un rezultāts

Armands stāsta: “Kā jau vienmēr, ceļš bija grūts un pilns ar dažādiem zemūdens akmeņiem, šī gada sākumā nomainīju pat savu pašnodarbinātā statusu uz SIA “Zivju tirgus”, lai atvieglinātu un nesadārdzinātu projektu. Tomēr sasniegts finišs. Piekabe ir vērīgi aprīkota (liela kūpinātava, darba galds ar gāzes plīti un izlietni, grils, plīts zupas katlam, trīs plīti cepšanai, divi ledusskapji). Visas iekārtas ir neatkarīgas, bet pastāv iespēja tās darbināt vienlaikus, tikai vajadzēs pielāgoties, lai panāktu efektīvāku darbu. Šo to vajadzēs pielābot un papildināt, bet to atstāšu uz zienu, kad būs brīvāks laiks. Tagad dodamies uz pasākumiem, lai varētu pielāgoties jaunajai iekārtai un saprast tās priekšrocības. Pirmajā braucienā uz Tērveti (14. augustā) mums bija trīs cilvēku komanda, kura varēja pilnībā nodrošināt pasākuma dalībnieku skaitu. To mēs uztvērām kā izmēģinājuma braucienu pirms šī gada lielākā pasākuma – “Nēģu svētkiem Carnikavā” (21. augustā), kur jau darbojās piecu cilvēku komanda un prasījās vēl viens darbinieks, lai pilnībā noslogotu un izmantotu jaunā projekta resursus.

Ieguvums

Armands secina: “Pirms mobilās zivju pārstrādes virtuves izveides katru reizi, ierodoties pasākumā, kā arī braucot no pasākuma mājās, viss aprīkojums (katli, grili, plīti utt.) bija jāielādē un jāizceļ ārā no transporta. Vidēji krāmēšana aizņēma

divas stundas četriem darbiniekiem, tātad kopā astoņu stundu darbs un muguras sāpes. Ar jaunizveidoto virtuvi piebraucu, atveru sānus, metu uguni plītīs un “Heijā!”, viss notiek. Protams, šāda piekabe ir vairāk paredzēta pasākumiem ar piedalīšanos kā ēdinātājam, bet ir iespēja doties uz tirgiem un tur tirgot tikko kūpinātu vai ceptu zivi. Šādā izpildījumā zivis tirgū neviens nepiedāvā, jo ir sarežģīti, bet man ir iespējas. Pirmie izmēģinājumi jau veikti Skultes tirgū. Par kopējo ieguvumu pārāgri spriest, vēl ir cerība uz pasākumiem, jo gads nav noslēdzies.”

Grūtības un pozitīvākās lietas uzņēmuma darbībā šogad

Armands atzīst: “To jau visi zina un redz: Covid ierobežojumi, valsts nodokļu sistēmas nesaprotamā politika, kas draud ar soda sankcijām un pārrēķiniem ar atpakaļ ejošiem datumiem, degvielas un elektroenerģijas cenas utt. Bet, neskatoties uz visu, vēl ir nedaudz entuziasma un enerģijas turēties tam pretī, sevišķi spēku piedod fakts, ka ilgi loloto sapni ir izdevies realizēt dzīvē! Tas dod jaunas cerības un spēku – arī projekts “Esošās kūpinātavas ražošanas telpas paplašināšana (būvniecība) ar aprīkojumu” ir apstiprināts, līdz gada beigām jāiesniedz LAD visi nepieciešamie būvniecības dokumenti un papildināta būvatļauja, iepirkuma dokumenti un projekta īstenošanas uzsākšanas dokumenti. Darbu vēl ir daudz.” **ZI**

Jānis KRAVALIS,
LLKC Zivsaimniecības
nodaļas projektu vadītājs
e-pasts:
janis.kraivalis@llkc.lv
tālrs. 27763321

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV/ZIVJUTIKLS

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov.,
LV-3018, tālr. 63050220, admin@llkc.lv, zivjutikls@llkc.lv

PIEKRASTE

PIEKRASTES ZVEJNICĪBAS PĒRLES MEKLĒJOT – JŪRMALCIEMS

Vēlamies jums pastāstīt par vienu no zvejnieku ciematiem – Jūrmalcietu, kuram ir bagāta vēsture, un arī dzīves ritējums nav spējis remdēt vietējo iedzīvotāju alkas doties jūrā, saglabājot un godā ceļot zvejošanu un tās tradīcijas.

Kultūrvēsturiskā mantojuma un tradīciju saglabāšana

Grāmatā “Jūrmalcietu aizjomu ainavu stāsti” Inese Stūre atzīmē: “Zveja ir bijusi galvenais lielākās iedzīvotāju daļas nodarbošanās veids, tomēr tās sezonālais un bīstamais raksturs ir iemels, kādēļ, dzīvojot šajā apvidū, cilvēki ir izmantojuši jebkuru citu iespēju gūt ienākumus”.

Tieši tāpēc tajā brīdī, kad tiek runāts par Jūrmalcietu vēsturi, neatņemama daļa ir liecības par aizjomu (nelielu labības vai sakņu lauciņu) veidošanu gan, lai ierobežotu smalko, balto smilšu izplatību, gan arī zemkopības vajadzībām; par jūras aļģēm jeb jūras mēslu vākšanu, kas ir bijušas gan kā vērtīgs mēslojums zemkopībā, gan būtisks papildus ienākumu avots zvejniekiem; par dzintaru un tā vākšanas ierobežojumiem un daudzām citām liecībām, kas caurvijas laikā un vietējo iedzīvotāju likteņos.

I. Stūre teic: “Zveja un tās tradīcijas neapšaubāmi ir spilgtākais apstāklis, kas tiek uzsvērts kā Jūrmalcietu apvidus savdabība mūsdienās.” Šajā gadījumā liela loma ir gan dažādām publikācijām, jo Jūrmalcietu ar saviem iedzīvotājiem un dabu ir iedvesmojis daudzus rakstniekus un dzejniekus, gan arī vēsturisko liecību ekspozīcijām – “Jūrmalcietu senatne” un Jūrmalcietu Tīklu māju “Piestātne”, kuras tagad pieejamas apmeklētājiem. Arī laivas, tīkli un citas ar zvejnieku ikdienu saistītas lietas, kuras vēl tagad ir sastopamas daudzās vietējo mājās.

Ekspozīcija “Jūrmalcietu senatne”, kuru savās dzimtas mājās izveidojusi un turpina veidot Nīcas senlietu krātuves vadītāja Gita Vanaga, apmeklētājiem ir iespēja apskatīt zvejnieku sadzīves priekšmetus un amata rīkus, uzzināt to pielietojumu un senos nosaukumus, kā arī iegūt plašāku in-

Tīklu mājā redzamās zvejnieku dzimtu zīmes

Jūrmalcietu neatņemamas lietas: jūra, smiltis un zvejnieku laiva

Zvejnieku svētki Jūrmalcietu 2021. gadā

formāciju par Jūrmalcietu vēsturi – iepazīties ar senām fotogrāfijām, uzzināt par zvejnieku dzimtām un atmiņu stāstiem. Gitas stāstījums rada īpašu pievienoto vērtību un iespēju iejusties ne tikai zvejnieku, bet arī Jūrmalcietu iedzīvotāju ikdienā.

Jūrmalcietu tīklu māja “Piestātne” ir pagājušā gadsimta 1958. gadā celtais zivju un zvejas rīku šķūnis, kurā, pēc liecinieku stāstītā, notika visa dzīve – te bija laivas, tīkli, veica tīklu lāpīšanu, zivju lasīšanu. Augšā bija dzīvojamās telpas.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov.,
LV-3018, tālr. 63050220, admin@llkc.lv, zivjutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV/ZIVJUTIKLS

Zvejnieku svētkos Jūrmalcieņā pieejams arī garš cienasts

P. Jaunzema un U. Brieža izstāde Tīklu mājā

Tīklu māja uzņem viesus Zvejnieku svētku laikā

Izglītojošais pasākums Tīklu mājā skolēniem kopā ar ZIIC Dabas māja

2019. gadā pēc nopietniem atjaunošanas darbiem, kuri tika veikti, piesaistot pašvaldības un biedrības "Liepājas rajona partnerība" sabiedrisko projektu Eiropas Jūrliešu un zivsaimniecības fonda finansējumu, ēka atgūva jaunu dzīvību.

Pirmais stāvs ir atvēlēts zvejnieku saimnieciskai darbībai un tās dažādošanai, savukārt otrais stāvs paredzēts pastāvīgām ekspozīcijām, meistarklasēm, kā arī tā ir vieta jauniem un mūsdienīgiem piedāvājumiem. Tīklu mājas apsaimniekošana un iedzīvināšana ir uztī-

cēta biedrībai "Jūrmalcieņa Valgums", kurā vienkopus apvienojušies vietējie Jūrmalcieņa iedzīvotāji, zvejnieki un zvejnieku ģimenes. Viņu apņemšanās ir nepārprotama – maksimāli saglabāt Jūrmalcieņa kultūras mantojumu un ar to iepazīstināt apmeklētājus. ▶ 6. lpp.

UZZIŅAI:

- Līdz 1234. gadam pastāv kuršu valstiskie veidojumi Duvzare un Ceklis. Piekrastē kurši nodarbojas ar zveju.
- 1636. gadā Kurzemes hercoga mēriņi Tobias Krauze Jūrmalciemā atzīmē kā apdzīvotu vietu.
- 1921. gada 14. jūlijā dibināta Nīcas patērētāju biedrība "Zvejnieks", un tā darbojās līdz 1935. gada 17. augustam, kad tiek iekļauta "Liepājas rajona zvejnieku kooperatīvā", pastāvot līdz 1940. gadam.
- 1929. gadā Jūrmalciemā bija 108 zvejnieki, starp tiem 60 arodnieki, kuri nodarbojušies ar zveju vien. Zvejniekiem ir piederējuši 245 reņģu un 20 salaku tīkli, plekstu vadi – 4, striktu (salaku) – 18, ūdu skaits (simtos) – 3660 āķi. Loms (kg): laši – 480, mencas – 117 381, reņģes – 33 525.
- 1937.–38. gadā ierīko jūras mēslu uztvērēju – molu. Tas stiepās 150–200 metrus. Laika gaitā Jūrmalciema zvejnieki molu izmantoja laivu piesiešanai. Šobrīd tas ir vienīgais no Latvijas laikā Kurzemes piekrastē būvētajiem moliem, kas vēl tiek izmantots.
- 1937. gadā prezidents Kārlis Ulmanis apmeklēja zvejniekiem Kurzemes piekrastē. Klampju ciemā prezidents iepazinās ar jūras mēslu uztvērēju – mola būvi. Šeit vietējie zvejnieki sumināja prezidentu un pateicās par valdības gādību zvejnieku dzīves un darba atbalstā. Jūrmalciema zvejnieki sarunās izteica vēlēšanos, lai Jūrmalciemā ierīkotu laivu uzvilšanas ierīci, kas 1939. gadā arī tiek uzstādīta. Tā ir viena no vēstures liecībām, kura ir saglabājusies un apskatāma Jūrmalciemā pie Tīklu mājas.
- Ciems smagi cieta 2. pasaules kara laikā, jo šeit notika karadarbība un netālu atradās Kurzemes katla frontes līnija.
- Baltijas jūras piekraste Latvijas rietumos padomju laikā bija stingri apsargāta PSRS rietumu robeža. Tolaik ne motorlaivu, ne zvejas kuģi neizlaida jūrā, ja peldošais līdzeklis nebija rūpīgi pārbaudīts. Kā atgādinājums par šo laiku ir saglabājušies koka stabi no dzeloņstiepleņu žoga, sargtornis un arī sargu būdiņa pie Tīklu mājas.
- No 1949. līdz 1970. gadam Jūrmalciemā darbojas zvejnieku kolhozs "Sarkanā blāzma", kad to kā atsevišķu brigādi pievienoja Nīcas padomju saimniecībai. Sākumā kolhozā iestājās 55 zvejnieki, kuru rīcībā bija 8 motorlaivas, 2 buru un 2 airu laivas. 1950. gadā artelī bija ūdu āķi (mencu) 387 859 gab., 366 reņģu, 102 salaku un 20 brētliņu tīkli, 11 slaku un 1 plekstu velkamais vads. Pēc 1967. gada darbības rezultātiem kolhozs tiek atzīts par vienu no vismazākajiem no pastāvošajiem 16 zvejnieku kolhoziem Latvijā.
- 1967. gadā Kurzemes piekrastē notiek gadsimta vētra, kas bojājusi daudzas zvejnieku laivas.
- Atjaunojot Latvijas neatkarību un arī beidzoties plānveida ekonomikas kop-saimniecību ērai, sākusies licencētā zvejniecība.

“Sarkanās blāzmas” zvejnieki

◀ 5. lpp.

Zīmīga ir vārda “valgums” nozīme – tā ir vieta jūras krastā, kur zvejnieki novieto laivas, enkurus, stoderes un žāvē tīklus.

Lai arī biedrība ir salīdzinoši jauna, tās kodolu veido Jūrmalciema interešu kopa “Kalvas”, kas ir zivsaimniecības nozares 2018. gada balvas “Lielais loms” laureāti nominācijā “Ieguldījums zivsaimniecības popularizēšanā”.

Patlaban ēkā ir skatāms Jūrmalciema jeb Virgas valguma vraka fragments – daļa burinieka, kas izskatota 2011. gadā; var iepazīt dažus senus zvejas rīkus; ir apskatāmas 17 vietējo dzimtu (Vecpūķa, Čīmas, Pūķa, Jūrmaļa, Pirča, Stanislava, Kraukla, Ūdra, Vec-Baštika, Kronberga, Kupša, Birznieka, Abuļa, Jaunzemja, Pukuļa, Baštika, Kraceja) īpašuma zīmes, kuras kalpojušas gan ikdienai, gan arī zvejas rīku apzīmēšanai.

Kaut uz brīdi tur savu mājvietu ir raduši arī divu dižgaru – mākslinieku un fotogrāfu Ulda Briēža un Pētera Jaunzema – darbi. Abi mākslinieki ir iemūžinājuši Jūrmalciema agrākās ainavas, notikumus un cilvēkus. Tās ir apbrīnojamas liecības par to, kā vietējie iedzīvotāji dzīvoja, par padomju laikiem, kad bija ierobežotas iespējas tikt pie jūras, par zvejnieku ikdienu un pārmaiņām, kas notikušas laika gaitā. P. Jaunzems savas izstādes atklāšanas dienā bija atzinis, ka iemūžinājis piekrasti, zvejas rīkus un laivas, īpaši vizuāli viņu uzrunājuši piekrastes ļaudis, to sīkstie raksturi un noslēgtība. Aiz ārējā skarbuma slēpjas dvēselē jūtīgi un viegli ievainojami, pašam māksliniekam radniecīgi cilvēki.

Jūrmalciema tīklu māja “Piestātne”

Zirgi agrāk bija neaizstājami zvejnieku palīgi

ir vieta, kur, iepriekš piesakoties, sirsnīgi gaidīts ikviens. Te pastāstīs par Jūrmalciema zvejnieku skaudro un neparasto darbu, par zivju pagatavošanas tradīcijām, tā ir vieta, kur iespējams iepazīties ar piekrastes zvejniecības pirmsākumiem, tradīcijām un attīstību.

Zvejnieku tradīciju turpinājums

Ēvalds Vilks ir rakstījis: “Jūrmalciemā dzīvo tik senas zvejnieku un jūras braucēju dzimtas, ka to pirmsākumus neviens nevar atcerēties, ir zināms tikai viens: arī senči bijuši zvejnieki.”

Ļoti spilgtas zvejnieku ikdienas liecības ir lasāmas Olafa Gūtmaņa, kura darba gaitas ir cieši saistītas arī ar zivsaimniecības jomu, grāmatā “Jūrmalciems”. Autors atzīst, ka grāmata ir kā “rakstisks pieminekļis šai vietai”, kuru viņš ļoti iemīlējis un ar patiesu aizrautību aicina iepazīt ikvienu.

Grāmatā iekļautas liecības par ciema izveidošanu, jūras mēslu ieguvu, zvejnieku ikdienu, zvejas niansēm, laivu būvniecības tradīcijām, jūras nerimstošo spēku un nelaimes gadījumiem, zvejnieku likteņiem, savstarpējas sadar-

bības nozīmīgumu, zvejniecības skolas izveidi Liepājā, padomju gadiem, ciema apmeklētāju atsauksmēm, dzintara meklējumiem un citām tik piederošām un ciema dzīvi raksturojošām lietām.

Runājot par šīs jomas attīstības iespējām, 2009. gadā izdotajā grāmatā I. Stūre dalās savā novērojumā: “Zvejas nodarbe, šķiet, nenovēršami paliek tikai kā pagātnes mantojums.” Šos vārdus daļēji atspoguļo arī O. Gūtmaņa 2001. gadā rakstītais: “Kurzemes piekrastes zvejniecības vēsture, kāda nu tā radusies manā, rakstnieka, skatījumā, ilustrēta ar jo daudziem citātiem, raksturota ar skaitļiem, diemžēl jābeidz ar pesimistisku izskaņu, taču, nezaudējot cerību, ka vēlreiz var iestāties “ziedu laiki”. Ja vien zvejnieki paši organizētos un aizstāvētu savas tiesības, ja vien kāda no valdībām, kas stājās pie valsts pārvaldīšanas, censtos atrisināt problēmas, kas ir samilzušas zvejniekciemos.”

Skatoties no pašreizējās situācijas, protams, laiki ir būtiski mainījušies un, neskatoties uz dažādiem apstākļiem un ierobežojumiem, darba apjoma un zivju daudzumu samazinājumu, kas ietekmē visus zvejniekus Latvijā, zvejas tradīcijas Jūrmalciemā ir dzīvas, jo joprojām ir zvejnieku brigādes un dzimtas, kuras aktīvi turpina šo arodu un meklē aizvien jaunas iespējas. Pēc zvejnieku liecībām, 2020. gadā bija piecas zvejas laivas, kuras Jūrmalciemā aktīvi rosās zvejas sezonas laikā.

Gluži tāpat kā Latvijas pirmās neatkarības laikā, kad Jūrmalciemā aktīvi darbojās zvejnieku biedrība, savstarpējās sadarbības nozīmīgums ne mirkli nav mazinājies. Tā vairāki Jūrmalciema un Liepājas zvejnieki 2010. gadā apvienojās biedrībā “Baltijas Zivsaimnieku apvienība”, un kopīgi Liepājā ir izveidojuši infrastruktūru, lai nozvejotās zivis varētu šķirot, sasaldēt, glabāt un sagatavot turpmākai realizācijai vai apstrādei.

Jūrmalciemā tiek turpinātas un godā celtas zivju pārstrādes iespējas, kas šobrīd lielākos apjomos notiek Jūrmalciemā kūpinātavā un zvejnieku mājā “Oskars”.

Jūrmalciema kūpinātava

Sešdesmito gadu sākumā zvejnieku kolhozs “Sarkanā blāzma” uzlaboja saimniecību, būvējot attārošanas cehu (lielo tīklu šķūni), garāžas un kūpinātavu. Kūpinātavas būve tika pabeigta tikai 1968. gadā. Sākumā strādāja vie-

na maiņa, ko vadīja Astra Kronberga. Palielinoties nozvejai, pēc 3 gadiem izveidoja otru maiņu. Kūpinātavā strādāja zvejnieku sievas, kuras agri no rīta izlasīja zvejnieku tīklus un vēlāk devās kūpināt. Sovhoza laikā vienā dienā nokūpināja 4 tonnas reņģu, tad zivis bija lētas un pēc tām bija liels pieprasījums. Kūpinātava ar labiem panākumiem darbojās arī pēc kolhozu apvienošanas kā p/s “Nīca” brigāde līdz 1992. gadam. Pēc divu gadu pārtraukuma darbs kūpinātavā tika atjaunots, un tagad tajā strādā SIA “Ostbaltfish”, pārstrādājot gan vietējās zivis, gan arī ievestās. Neskatoties uz pārmaiņām, paliekoša un nemainīga ir augsta ražotās produkcijas kvalitāte, jo galvenais ir kūpinātāju pieredze.

Zivju māja “Oskars”

Vēl viena interesanta vieta Jūrmalciemā, kuru noteikti aicinām apmeklēt, ir Zivju māja “Oskars”, kur saimnieko piekrastes zvejnieks Oskars Kadeģis kopā ar ģimeni.

Oskars turpina savas dzimtas arodu un bija viens no pirmajiem, kurš Liepājā sāka tirgot tikko nozvejotās zivis no kuģa un turpināja to darīt sešus gadus. Ar zvejniecības arodu viņš saskāries jau kopš agras bērnības, jo ģimene dzīvojusi tepat Jūrmalciemā tīklu šķūnā (šobrīd Jūrmalciema tīklu mājā “Piestātne”) otrajā stāvā.

Zemnieku saimniecība “Oskars” izveidota 1994. gadā un lepojas ar to, ka mērķtiecīgi attīstās pašu spēkiem. Oskara zvejas kuģi atrodas Liepājā, un jau trešo gadu ar ģimenes atbalstu Jūrmalciemā zivju mājā “Oskars” nodarbojas ar zivju kūpināšanu un svaigas produkcijas pārdošanu pircējiem, nodrošinot augstāku pievienoto vērtību nozvejotajai zivij.

Piedāvājumā ir visas piekrastē noteiktā sezonā zvejojamas zivis, kā arī svaigi gatavoti dažāda veida kūpinājumi no Baltijas jūras piekrastē pašu

zvejojām zivīm (grundulis, vēja zivs, akmens bute, asaris, lasis u. c.), kuri pagatavoti pēc labākajām Jūrmalciema tradīcijām. Lielākā darbība pagaidām ir no maija līdz novembrim. Ziemā, iespējams, piedāvājumā būs arī Baltijas lasis. Zivis tiek kūpinātas ar alkšņa malku un skaidām, bet īpašo garšu, krāsu un smaržu piedod čiekuri. 2020. gada zivsaimniecības gada balvā “Lielais loms” Oskara saimniecībā atzīta par labāko nominācijā “Gada uzņēmums jūras piekrastes un iekšējo ūdeņu zvejniecībā”.

Viennozīmīgi nekad nebūs tā, kā ir bijis, bet jūras šalkas, dabas bagātība, skaistā pludmale, Jūrmalciema vēsture un ļaudis ir šīs vietas īpašā vērtība. Jau 1937. gadā, viesojoties Jūrmalciemā, zemkopības ministrs J. Birznieks atzīst: “Mūsu zemes zvejnieku cilts pie Dzintarjūras ir tikpat sena kā latviešu tauta. Šajā darbā nosirmojuši tēvi un dēli. Viņiem pāri gājušas brāzmainas vētras, bet kā latviešu zemnieks savai zemei, tā zvejnieks savai maizes devējai jūrai palicis uzticīgs līdz šai dienai.” Šajā ziņā arī pēc vairāk nekā 80 gadiem nekas nav mainījies.

Sirsnīgs paldies Nīcas senlietu krātuves vadītājam Gitai Vanagai un biedrībai “Jūrmalciema valgums” par enerģiju, aizrautību, ar ko dalāties un aizraujat sev līdzī.

Foto: Aleksejs Kačanovs, Kārlis Volkovskis, Uldis Briedis, senlietu krātuves materiāli (arhīvs), Nīcas (nica.lv) mājaslapa, zvejnieku māja “Oskars”

Informācijas avoti:

Gitas Vanagas ekspozīcijas “Jūrmalnieku senatne” arhīvs.

Gūtmanis O. Jūrmalciems. LPA LiePa, 2001.

Stūre I. Jūrmalciema aizjoma ainavas stāsts. LU Akadēmijas apgāds, 2009.

Brauns V., Šimanis G. No Rucavas līdz Ainaziem. Salacgrīva, 2020.

Nīcas mājaslapa - www.nica.lv

Zvejnieku māja “Oskars”. LLKC zīmola “Novada Garša” elektroniskais katalogs.

Reģionālais portāls Liepajniekiem.lv.

Aleksejs KAČANOVS,
LLKC Liepājas konsultāciju
biroja vadītājs
e-pasts:
aleksejs.kacanovs@llkc.lv
tālrs. 27843096

KOMPENSĀCIJAS

ROŅU NODARĪTO POSTĪJUMU KOMPENSĒŠANA

Jau otrais gads, kad piekrastes zvejniekiem ir iespējams pieprasīt roņu nodarīto postījumu kompensēšanai. 2021. gadā kopā pieteicās 65 klienti, no tiem pieci noraidīti, 60 ir apstiprināti, izmaksātais finansējums ir 181 650 eiro. Kopējais pieejamais finansējums šī gada kārtai bija 435 260, pieteikšanās datumi – 02.04.2021.-28.05.2021.

Paši zvejnieki saka, ka atbalsta mehānisms ir labs, bet būtu nepieciešams pārskatīt zvejas rīku veidus un katram piemērot pielāgotāku kompensāciju. Vismazākās kompensācijas saņem zvejnieki, kuri izmanto tīklus, kam katra no-

zvejotā zivs ir svarīga. Bet roņu postījumu dēļ ir reizes, kad nozveja ir "0" un vēl saplēsti tīkli, līdz ar to kompensācijai sanāk pieteikt mazus apjomus vai vispār nepieteikt, jo zivis izēstas no tīkliem dažos gadījumos 100%. Kā risinājums būtu aprēķinos iekļaut arī tīklu garumu. Vēl viena problēma ir tā, ka atbalstam var pieteikties tikai grūtībās nonākuši uzņēmumi. Roņu postījumu dēļ zveja nav rentabla un ieņēmumi no zvejas būtiski samazinājušies, tāpēc ir grūtības nodrošināt kompensācijas saņemšanai nepieciešamo kritēriju izpildi. **ZI**

Informāciju apkopoja **Kristaps Gramanis**, Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkla Sekretariāta projektu vadītājs

2020. gada kopīgie nozvejas apjomi (dati, pēc kuriem noteica kompensācijas):

Nozvejotās zivju sugas	kg
Akmeņplekste	1951
Apalais jūrasgrundulis	799 679
Asaris	31 512
Lasis	4265
Lucītis	12 712
Menca	23 800
Plaudis	7 698
Plekste	48 997
Reņģe	1 868 969
Salaka	95 977
Stga	780
Taimiņš	4660
Vējzivs	29 259
Vimba	26 382
Zandarts	3595
Kopā	2 960 237

CITĀS VALSTĪS

BEZKONTAKTA PIRKŠANA UN PĀRDOŠANA SLOVĒNIJĀ

Covid-19 pandēmija dažādas tautsaimniecības jomas ietekmē atšķirīgi. Tagad strauji attīstās attālinātā tirdzniecība un arī pakomātu tīklu īpašnieku aktivitātes. Varbūt Latvijas zivsaimniekiem šādas idejas inovatīviem projektiem noderēs, domājot par attīstību un darbības dažādošanu.

Ar Slovērijas Posavjes ZVRG atbalstu izveidota inovatīva sistēma, kas ļauj patērētājiem iegādāties svaigas jūras veltes bez saskares ar citiem cilvēkiem. Krško pilsētā izvietota tirdzniecības automātu sistēma, kas tika ieviesta, lai diennakts laikā varētu piekļūt svaigām zivīm, ļaujot patērētājiem krīzes laikā iegādāties dažādus

jūras produktus, vienlaikus saglabājot sociālo attālumu. Jaunajā tirdzniecības automātā svaigas vietējās akvakultūras uzņēmuma zivis – svaigas un kūpinātas foreles un citi zivju produkti – būs pieejami 24 stundas diennaktī, septiņas dienas nedēļā. Projekta izmaksas ir 6600 eiro, no kuriem 85% finansēti no EJZF.

Zivju pakomāts ir tikai viena daļa no lielāka projekta, kura mērķis ir mainīt iedzīvotāju ēšanas paradumus, popularizēt Posavjes zivis, palielināt vietējo zivju piedāvājumu un pieejamību un to nozīmi veselīgā uzturā. **ZI**

Kristaps Gramanis, Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkla Sekretariāta projektu vadītājs

"LAUKU LAPU" IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties "Lauku Lapu" saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodalīs, gan "Latvijas Pasta" interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>.

Abonēšanas indekss – 1163.

Zivju Lapa

SAGATAVOTA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Apgādā Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018 tālr.: 63050220 Iespiests "United Press Tipogrāfija" Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Zivju Lapa" rakstus, atsaucē obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.